

היכל

גיליון שביעי בגישתו ותרנתו
של מרנא ורבנא החתם סופר זי"ע א'

החתם סופר

גליון כ"א • פרשת ראה • כ"ט אב תשפ"ה

המבצע
לימוד
המשניות
לילדי ישראל
פרטים
במוד"ל

בפתח ההיכל

עשו קיבוץ וריבוץ - ופעלים לתורה ברבים
(רבינו בצוואתו)

תלמיד תלמידי רבינו הגה"צ רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל, בספרו לב העיברי כתב מבטא אלי גליון את תשוקתו וז"ל: "עיין יבמות דף קכ"ד רש"י ז"ל ד"ה תלתא רגלי ז"ל 'בתשובת הגאונים מצאתי כל הני ריגלי דאמוראי היינו יום שמת בו אדם גדול קובעין אותו לכבודו ומידי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מתקבצים כל ת"ח מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר עם להושיב ישיבה שם' עכ"ל. והלואי כן יקבעו תלמידי רבינו ז"ל ביום יאהרצייט שלו, ואשר כבר עושין תלמידי מהר"ם א"ש ומהר"ם טייטלבוים ז"ל בכל שנה..."

ברוך ה' שהחינו וקיימנו והגיענו לעת הזאת, כאשר זוכים אנו בשנה זו להגשים את משאלת לבו של ה'לב העיברי', כאשר מפעל 'היכל חתם סופר' יצאה במבצע גדול של לימוד רבבות דפי גמרא ופרקי משניות לזכר נשמתו של 'רבינו החתם סופר', והרי לנו ישיבה גדולה ועצומה על קברו, בו אלפים ורבבות לומדים מופלגים בכל קצווי תבל, אשר נועדו יחדיו לקבוע ישיבה על זכר נשמת רבינו.

בקובץ העשרים של קרן אברהם הכהן (עמ' 301), הובא משאו של גאב"ד ירושלים הגה"צ רבי יצחק טוביה וייס זצ"ל ביומא דהילולא דרבינו, ובה סיפר מזכרונותיו מימים מקדם: **"החתם סופר היה חי בפרעשבורג בכל בית ובכל לב של כל יהודי, גם אני הקטן בתוכם. בכל בית היה חי החתם סופר. בפרעשבורג כמעט ולא הלכו לציון של החתם סופר ביא"צ. לא היו צריכים ללכת. החתם סופר היה חי בכל בית בכל לב..."** [אמנם ע"ש עמ' 271 עדות הגרש"א אונסדארפער על התקבצות מאות אלפים על קבר משה איש האלוקים ביר"ד, ואולי מפרעשבורג עצמה לא נתקבצו כ"כ].

אם כנים הדברים, ואכן רבינו החתם סופר עדיין בחיים חיותו בלב ונשמת ישראל, א"כ מה נאה ויאה שיתקיים זכרון לאורו הק' ע"י לימוד התורה מקור מים חיים - תלמוד בבלי ש"ס ומשניות - אשר הם הם תורת חיים ואילנא דחייא. ובה אשר זכינו לה לראות בריבוי הלומדים והמסותופפים בתוכניות הלימודים לזכר נשמת רבינו.

מפורסמת העובדא אשר היתה עם רבינו בעת שהותו בצל רבו מוה"ר רבי נתן אדלר זצ"ל, כאשר לאחר שסיים את הש"ס ציוה עליו רבינו לצום ג' ימים. וביום השלישי איקלע לידו נכרי אחד ומת תחת יד רבינו, וכשבא אצל רבו הכריז עליו שזכה למחות את זרע עמלק.

נמצאנו למדים, דבעת סיום הש"ס אצל רבינו נמשך עליו כח מיוחד של התגברות על חלקו של עשו ועמלק, וזכה למחות את זרעו. ומעתה במאות סימוי מסכתות ועשרות סימוי הש"ס אשר ייערכו בס"ד לקראת יומא דהילולא של רבינו זי"ע א' ודאי יהיו זמן גרמא ועת מסוגל לזכות ולראות במהרה כאשר 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה' אמון ואמן.

א. סוויצקי
פארוואס

פנינים מתורת רבינו

ערכים בשפה ברורה לשולחן השבת

צדיק מרגיש שהוא אורח בעולם הזה, אזי כשמכניס אורח לביתו אינו מרגיש כבעד"ב אלא כאורח המכניס אורח

השומר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך (יב, יט). פירוש כי אעפ"י שמזמין הלוי על שלחנו, ומאכילו מבחר מנותיו ומשמחו בכבוד גדול, מכל מקום הלוי סמוך על שלחן אחרים, והוא הבעל הבית והלוי האורח.

אמנם אם הבעה"ב צדיק גמור, הוא חושב עצמו כאורח מכניס אורח, כי גר אנכי בארץ ואין הלוי אוכל על שלחנו וביתו כי אם על שלחן גבוה ובית ה'. והיינו "השומר לך פן תעזוב הלוי כל ימך על אדמתך" דייקא, אלא לא יהיה נחשב כאדמתך.

(חת"ס ליקוטים עה"ת, עמוד רי"ד)

"כדי שתתעשר", מפני שכך יעשהו לשם שמים

עשר תעשר (יד, כב)

דרשו חז"ל (תענית ט ע"א) עשר בשביל שתתעשר, ואמרו שם דאף שאסור לנסות את השי"ת, בזו מותר, שנאמר ובחוננו נא בזאת.

ביאר מרן החת"ס צוק"ל, כי כל המצות שאדם עושה סתמן לשמן, כי לולא לעשות רצון קונו למה יניח תפילין, וכי"ב, אבל צדקה שהוא ממדת הרחמנות, והוא תפארת בעיני הבריות, רוב עושין כן מבלי להזכיר שם ה'. ואמנם המאמין כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך (להלן טו, יד), ומעשר בשביל שיתעשר, על כרחך יכין בצדקה זאת לשם שמים.

(ליקוטי חב"ת מובא בליקוטים ובחת"ס החדש עה"ת)

הנותן צדקה לעני ממשיך מדם אילו של יצחק

כי פתח תפתח וגו' די מחסורו אשר יחסר לו, נתן לתן לו (טו, יז)

אמרת לפרש בדרך רמז, כי ידוע שאפר אילו של יצחק אבינו ע"ה צבור למעלה לפניו ית"ש, ונחשב כאילו היו אברי יצחק וגידיו נשרף ודמו זרוק כידוע (עי' רבה ורב"ח ס"פ וירא, וירושלמי תענית פ"ב ה"א), ומרמז"ח איברי ושס"ה גידי יצחק, נמשכו שפע וקדושה לכל ישראל בעשותם רמ"ח עשה ושס"ה ל"ת.

ונהנה הנותן צדקה, לא רק שמקיים את נפש העני, אלא גם מקיים את נפשו שלו, היינו שם הנותן, וכמעשה דבנימין הצדיק (ב"ב י"א), וההיפך בהיפך, וידוע עובדא דחוני מעגל שאמר עיני שלא חסו על עיניך וכו' (תענית כ"א). לכן כתיב 'נתן נתן לו', כי נתן"ר נתן נפש תחת נפשו, וידוע כי הדם הוא הנפש, ולכן הנותן צדקה כראוי ממשיך מזריקת דם אילו של יצחק, וזהו ר"ת ד' מ'חסורו א'שר י'חסר לו, ד"ם א"ל.

(עה"ת דף ס"ב)

ידמה בנפשו שכל העולם תלוי בו

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו).

הקדמונים מדקדקים למה מתחיל 'ראה' בלשון יחיד, ומסיים 'לפניכם' בלשון רבים. והרבה פירושים נאמרו בזה, ואולי י"ל דבא לרמז מה שאמרו חז"ל (קידושין מ"ע"ב) לעולם יראה אדם עצמו ואת כל העולם כלו כאלו מחצה זכאי ומחצה חייב, זכה אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לזכות, וההיפך בהיפך.

על כן בכל מעשה שיעשה אדם, יראה עצמו ויאמר לנפשו הרי בזה אני ממית כל העולם או מחייהו, הכל לפי המעשה. וזהו הצווי שיש בכתוב כאן, ציווי לכל יחיד ויחיד 'ראה' בנפשך לאמר תמיד לכל העולם ואנשיו 'אנכי נותן לפניכם היום' במעשי 'ברכה או קללה' הכל לפי זכותי, וק"ל.

(עה"ת דף נ"ג)

הברכה היא שיעזרהו השי"ת לעבודתו, והקללה היא שלא יעשה המצות בדיוק, ואז הבא לטמא פותחין לו

ראה אנכי נותן לפניכם וגו' את הברכה אשר תשמעו, והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוהיכם, וגו' (יא, כו)

נראה לפרש דהרי כל הברכות שבעולם כלום חשיבי, דמה אנו ומה חיינו ומותר האדם מן הבהמה אין ונוח שלא נברא, ומה לנו לכל הברכות הללו ומי ביקש ממנו ית"ש שיבראנו ויצריכנו לטובותיו, אך אבל אנחנו עמך בני בריתך, לפיכך אנחנו חייבים להודות אשרינו שאנו משכמים וכו', ועל זה אנו צריכים לכל טובות העוה"ז, להשיג הטוב האחרון הלז.

וא"כ זו היא הברכה בעצמה שהקב"ה בראנו לכבודו והבדילנו מן היתושים, ואם כן **"הברכה אשר תשמעו היינו שיעזרנו על עבודתו, זו היא תכלית הברכה בלי שום תנאי, כי לכן נברא ונוצר כל ישראל מבטן מלידה והריון."** והקללה' בתנאי 'אם לא תשמעו' בכל הטובה אשר בראתי אתכם בקודש, והבדלתי אתכם מן העמים, בכל זאת לא תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום' פירוש עודנו צדיק גמור אלא שאינו בעיניו כאילו היום נצטווה אלא כדיוטגמא ישנה (ראה ספרי פרשת ואתחנן פיסקא ל"ג פסוק ו', ופירש"י לעיל ו', ו'), אז יהי הקללה ללכת אחרי אלקים אחרים, שהבא לטמא פותחין לו, ומניחו לעשות טעותו, משא"כ רגלי חסידיו ישמרו.

(תו"מ עמוד ס"ח)

חייגו:

0733.454.678

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש

מתורת מרנא החתם סופר זי"ע א'

לש"ק אידיש אנגלית צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

ארה"ב:

1-605.615.70.10

קו היכל
החתם סופר

ואתפלפל כדת

עדברי נאוי הדורות העפלים בתורת רבינו

'יסודו של הט"ז'

דבר המפורש בתורה להיתר אין חז"ל גוזרים בו איסור

מה החידוש שחז"ל אין מתקנים תקנות בשביל לעבור על דברי תורה? • איך תיקן רבינו גרשום שלא לישא שתי נשים הלא מקרא מלא דיבר הכתוב 'כי תהיין לאיש שתי נשים' • דברי הגר"א דכי תהיין לאיש שתי נשים היינו בזה אחר זה ולא בב"א

דברי הט"ז בשלשה מקומות שדבר המפורש בתורה להיתר א"א לחז"ל לאסור

בפרשתן נשנית פרשת בהמות ומינים טמאים. והנה מבואר בגמ' (פסחים כג.) דמינים הללו, אף דמותים בהנאה, עכ"ז אסור לכתחילה לצודם ע"מ למכרם לנכרי. וכן הוא מבואר במשנה שביעית (ג. ז.). ונחלקו הראשונים באיסור זה לסחור בהם לכתחילה, אי הוי מה"ת כדדרשי' שם בסוגיא 'הו', או הוי ליה דרבנן בעלמא שמא יבא לאכלו. דברשב"א (ש"ת ח"ג ס"כ"ג) כתב דהוא מדרבנן, ואילו בתוס' בפסחים שם מבואר דהוא מה"ת.

ובט"ז (סי' קיז סק"א) הביא בשם הגהות התוס', דהפסוק אינו אלא אסמכתא בעלמא, וגם תוס' בפסחים אין כונתם דמה"ת אסור אלא מאסמכתא בעלמא.

והקשה הט"ז על דברי ההגהה, דלכא' מפורש בתוס' במקו"א דהוא מה"ת, דבתוס' סוכה (לט. ז"ה ולי"ת) מוכיחים, דאיסור זה אינו אלא בקונה למכור ביוקר אבל מה שיש בידו שלא קנאו ע"מ להרויח, אין בו איסור מכירה, שהרי במשנה בשביעית שם איתא איסור זה גם ב'נבילה', ובנבילה הרי מקרא מפורש 'או מכור לנכרי' דשרי למכור. ובהכרח דהאיסור אינו אלא ליקח ע"מ למכור בריוח. ומעתה, הקשה הט"ז, אם אכן כל איסור סחורה במינים הטמאים אינו אלא מדרבנן א"כ מה הקשו התוס' ממה דכתיב 'או מכור לנכרי' הא ודאי מה"ת שרי.

ומתרץ הט"ז ביסוד גדול, ומפורסם יסוד זה בדברי כל האחרונים בשמו של הט"ז, דכיון שמפורש בתורה דשרי למכור נבילה לנכרי, א"כ אי אפשר שחז"ל יאסורוהו. וז"ל: **'ונראה לתרץ דאין כח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר, דאין כח ביד חכמים להחמיר אלא במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש מן התורה, משא"כ במקום שיש היתר מפורש מן התורה וכו' ע"כ מוכיחים התוספות שפיר וכו'.**

עוד שנה הט"ז יסוד זה בהלכות ר"ה, גבי מה דמבואר דבשבת לא תקעינן, והיינו משום גזירה דרב אבהו שמא יעבידו ד' אמות ברה"ר, והקשה המזרחי, דא"כ גם ביו"ט נגזור שמא יתקן כלי שיר. ובט"ז (תקפ"ח סק"ה) הביא קושיות וכתב כיסוד ה"ל דאילו היו גוזרים עליו גם בכל יו"ט הי נעקר לגמרי ענין תקיעת שופר שבתורה.

וביסוד זה ביאר הט"ז (שם ושם, ובחז"מ סי' ב.) דברי הגמ' (יבמות צ: סנהדרין מו.) 'שמעתי' שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, ולא לעבור על דברי תורה, אלא כדי לעשות סייג לתורה. ולכא' תמוה אמרם 'ולא לעבור על דת' וכי מה ס"ד שיעברו בל"ד על התורה. וכתב הט"ז 'ונ"ל דאף שיש כח לחכמים לאסור המותר מדברי תורה, היינו דוקא בדבר שאינו מפורש לאיסור ולא להיתר דאז הוא מותר ממילא, בזה יש כח לחכמים להחמיר, משא"כ בדבר מפורש בפסוק להיתר, כגון היתר הנאה מן חלב דמפורש בקרא. בזה אין כח לחכמים לאסור, על כן אמר ולא לעבור על דת, שבדברי תורה מפורש מיקרי עובר על דת'.

מקור נוסף בדברי רבינו ליסודו של הט"ז - מחנ"א בגיעולי מדין

ובדברי רבינו (חידושים חולין ט:) מצאנו מקור נוסף ליסודו של הט"ז, דבתוס' שם הביאו תוס' פלוגתא ר"ת ורבינו אפרים אי אמרי' חנ"ג בשאר איסורים, ובסו"ד הקשו התוס' לר"ת דאית ל' חנ"ג בשאי"ס מהגעלת כלי מדין, דמשמעות הפרשה דגם כלים גדולים מאד שייך להתירם ע"י הגעלה, ולכא' בשלמא לרבינו אפרים דל"ל חנ"ג בשאי"ס שייך להגעיל כמה פעמים כל פעם במים חדשים, ובין כל המים יחד ודאי איכא ס' נגד הכלי, אבל לר"ת דאמרי' חנ"ג א"כ כל מים שאין בו ס' נאסר ושוב בעינן במים החדשים ס' גם נגד המים הראשונים, וא"כ לא יצויר להגעיל כלים גדולים.

ולכא' תמוה בדברי התוס' שהרי גם למאן דאמר חנ"ג בשאי"ס הלא אינו אלא מדרבנן (כמו שכתב תוס' גופיהו שם חנ"ג; וא"כ מה קלא מגיעולי מדין [וברעק"א שם הוכיח דבאמת דתתוס' שם דחנ"ג דאין]. וכתב רבינו לבאר ע"ד יסוד הנ"ל, דאם מפורש בתורה דשרי להגעיל כלים גדולים, ולא שייך כן א"כ לא אמרי' חנ"ג, א"כ מפורש בתורה דל"א חנ"ג, וכיון דמפורש בקרא להיתר, שוב אין חז"ל יכולים לעוקרו. ובזה ביאר תל' התוס' ע"ש

תמיהות האחרונים מכמה דוכתי על דברי הט"ז

והנה באחרונים הרבו להקשות על דברי הט"ז מהרבה מקומות שאסרו חז"ל גם דברים המפורשים בקרא להיתר, וגם רבינו עסק בדברי ט"ז אלו באיזהו מקומן. ונזכיר כמה מן הקושיות שנו"נ בהם רבינו. א' הקשו ממה דאסרו חכמים להלוות לנכרי ברבית, ואף שהוא מקרא מלא לנכרי תשיך. ע"י בזה חו"י (ריש סי' קמב), ורבינו בשו"ת (יו"ד סי' קו) ועוד רבים. ב' ע"י בתשובות רבינו אבהו"ע (ח"א סי' לח) שהקשה על דברי התוס' (יבמות כא.) דאשת חמוי אסור מדבריהם משום מראית עין, דלפ"ז תמוה שהלא מפורש להיתר מקרא, שהרי נשא דוד את רצפה בת איה פילגש שאול חמוי ע"ש. ג' בקול סופר (קידושין תר"ו) הקשה מהא דרב מנציד אמאן דמקדש בבאה, שהרי ילפינן לה מקרא להדיא דשרי. והעיר בזה רבינו בחידושו (כתובות ג.).

תמיהה גדולה מ'חרם דרבינו גרשום' לישא שתי נשים - הלא מפורש בתורה להיתר

והנה בשו"ת (ח"ו ליקוטי תשובות סי' נב) הקשו לרבינו תמיהה גדולה על דברי הט"ז, שהרי רבינו גרשום מאור הגולה תיקן שלא לישא שתי נשים (ע"י שו"ת מהר"ם מרוטנבורג ס' תתרכ. ושו"ע אה"ע א. י ושאר דוכתי). ולכא' תמוה דאם במפורש להיתר לא גזרו חכמים, א"כ הרי זה מפורש בתורה, שנאמר (דברים כא, טו) **'כי תהיין לאיש שתי נשים'.**

ומיישב שם רבינו, דיסוד דברי הט"ז שאין כח ביד חכמים לעקור דבר המפורש בתורה להיתר, אינו אלא במקום שאסרו באיסור וגזירת חכמים. דבזה לא אסרו המפורש להיתר. אבל רבינו גרשום לא אסר 'איסור', אלא החרים והשביע את מי שיעשה כן. ותקפו מה"ת כדביאר הרמב"ן בספר 'משפט החרם' ובפר' בחוקות (כ. כט), שמה שהסכימו עליו הכל מלך ישראל או סנהדרין במעמד רוב ישראל והחרם לדעתם העובר עליו לא יפדה, והאריך שכן הוא גם בחרמות שהציבור מקבלים עליהם שהמה חלין על כל קהל כולם אף על מי שלא היה שם ואף על זרעם אחריהם יענו"ש.

ומעתה הרי **'אדם האוסר על עצמו בשבועה או בחרם בודאי אסור אפי' מה שיותר בפירוש בתורה, ואדם המחמיר עצמו אם ישא ב' נשים הרי חזמו חל עליו בלי ספק, והנה יש לכל נשיא ישראל וגדול הדור להחרים ולאסור כמו שאדם נשבע לעצמו...**' [וע"י בשו"ת מנח"א (ח"א סי' סב) שתרץ באופן זה מה דנהגין איסור בדם טוהר אף שהתירו מפורש בתורה, והיינו משום ד'בנות ישראל החמירו ע"ל וכדן נדר ושבועה].

כי תהיין לאיש שתי נשים - האם מייירי בנשואות לו שתיהם באותו זמן?

והגה"ק ממונקאטש זצ"ל (מנח"א שם במפתחות) כתב לדחות כל עצם הקושיא מחדר"ג, שהרי בגמ' (קידושין סח.) דרשינן בקרא דכי תהיין לאיש, דאחת שנואה היינו שנואה בנישואה, שהיה בה איסור לאו או עשה בנישואה, ומעתה ודאי דאין להקשות דשם 'מפורש להיתר' דשרי לישא שתי נשים, שהרי באמת השניה היא שנואה בנישואה ומפורשת לאיסור. וע"י מש"כ ליישב בזה הגר"י גליק מטאלטשאווא זצ"ל בקובץ 'וילקט יוסף' (ח"א סי' יב. חנ.).

עוד הקשו על רבינו (ע"י הגר"י שווארץ. גנז יוסף סי' קנד), דמהיכ"ת כלל דמפורש בתורה להיתר שתי נשים מ"כ תהיין, הא דילמא מייירי שלא היו נשואות לו בב"א, אלא מתה או נתגרשה אחת קודם השניה, ויש לו בנים משניהם.

וציינו דבר"א (יעו"י קול אליהו ריש כי תצא) פירש אכן באופן זה את הפסוקים, דמייירי שנשא אחת ושנואה וגירשה, ואח"כ נשא שניה ואהבה, וז' חדשים לנישואה השניה ילדה לו השניה בן, ואח"כ חזרה הראשונה הגרשה וילדה לו בן, ולכן מבקש האדם לבכר את בן האהובה שהרי הוא נולד לו בראשונה, ועל זה באה הפסוק לומר דלא יוכל לבכרו, דלענין בכור אזלי בתר בכור להריון ולא ללידה, ולכן שפיר הוי בן השנואה הבכור. ע"ש.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודוהא

חידושים יעוצים עיתונות רבינו ז"ע

לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי - יל"ע מדוע לא נאמר גם בנכרי 'או מכור לנכרי ואכלה' כדרך שנאמר בגר? שו"ת יו"ד סי' יט

בין המשיבים בחודש אב תתקיים הגרלה

פרס שני:
4 זוכים
כל אחד
בסך 500 ש"ח

פרס ראשון:
כרטיס טיסה לציין
רבינו החתם סופר
בפרשיבורג

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר" 1. בטלפון 0733.454.678 שלושה 4 (לאחר בחירת השפה)
  - במילי 3. CH3131325@gmail.com
  - יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.
- יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושיים

שבחי ערן ז"ע בפי צדיקי וצאורי הדורות

גדו"י על כתי"ק של רבינו

הגה"ק מבוטשטאטש מנשק את כתי"ק של רבינו כתב לי הג"מ גרשון שטעטנר זצ"ל דומ"ץ מסוצבה בוקבינה (בתמונת"ש), וז"ל: "שמעתי מאדמו"ר הגאון מו"ה פישל הלוי זצ"ל מבראדשי, שפעם אחד שהי' בבית רבו הגה"ק בעל אשל אברהם מבוטשטאטש זצ"ל, והגיע מכתב מהגאון החת"ס, פתח המכתב וקרא אותו, ואח"כ נשק את חתימת ידו של הגאון 'חתם סופר', ושאלתי לו בזה"ל: 'מה ראה במכתב שנשק חת"ל, והשיב לי הגה"ק בעל אשל אברהם זצוק"ל כי הכיר בחתימת ידו שהוא צדיק, ומצוה לנשק את הצדיק, כ"ז שמעתי מפי אדמו"ר שהי' תלמיד של הגאון הקדוש הנ"ל" עכ"ל.

הג"ר יוסף נפתלי שטערן זצ"ל, מכתב סופר ח"א תולדות המחבר עמ' ז' הע"ב

הרה"ק הרשב"ב מליובאוויטש מסתכל בכת"י רבינו זי"ע - בשביל שישיר עליו רוח אלוקים

לסיום מכתבי לא אמנע מלהעתיק ממה ששמעתי מפי הרה"ג מו"ה אהרן שפירא שליט"א רב בפרדס כץ בני ברק ששמע מפי הגאון הצ' מו"ה יעקב לנדא זצ"ל אב"ד בני ברק שהי' בן בית אצל האדמו"ר הרשב"ב מליובאוויטש זצ"ל וסיפר שאחיו של הרשב"ב [רבי מנחם מנדל זצ"ל] הי' נשוי עם בתו של רבי עקיבא קארניטצער זצ"ל, וזיווגם לא עלה יפה ונתפרדה החבילה, ולהאשה היו כתבי יד קודש ממון החתם סופר ואחר הג"פ הולכה בחזרה את הכתי"ק, והתמרמר ע"ז הרשב"ב ואמר שכשרצה שיהא שורה עליו רוח הקודש היה מסתכל בכתבי יד קדשו של מרן החתם סופר ועכשיו אין לו את זה. הג"מ ר' שלום מיללער שליט"א, אוצרות הסופר חלק י'

תולדותיו

פרקי חיי ש"ר רבינו זיע"א

חיי ומשפחתו (ז)

ברורה מהני תרי צנתרי דדהבא האחים הגאונים רבי עקיבא זצ"ל ורבי בונם זצ"ל על כל הדברים, אבל אלופי הקהל עמדו על מעמדם עד שהתפשרו שעל הוצאות הקהל יושלחו שני אנשים נאמנים לק"ק אייזענשטאדט אשר שם היתה המדוברת בבית זקנתה, אשר יראו אותה וידברו עמה, וכן עשו ושלחו את הרבני הנגיד מו"ה הירש בליאס וחד דעימיה, וכאשר ראו כן תמיהו על הוצאת הדיבה איך העיזו פניהם להפך דבר מהיפך להיפך, וכאשר באו חזרה לביתם - יוען כי אינו לפי כבוד רבם לדבר בפרטות מענין זה, על כן - פיהם פתחו בחכמה קרא כדכתיב: 'מאת ה' היתה זאת, היא' נפלאות בעינינו, וכן היה באמת, ומאוד נאמנו דברי הגאונים זצ"ל זי"ע.

יען וביען כי ימי החורף היו ממשמשים ובאים ואורחא רחיקא, על כן הוקבע זמן החתונה על תחלת החורף, ומקום החתונה קבעו שיהיה בק"ק אייזענשטאדט, מקום מולדתו של זקני מאוה"ג רבי עקיבא איגר זצ"ל, ושם היו בני משפחתו. [ובגליון הבא יסופר בס"ד על הנישואין באייזענשטאדט].

לזקניתי זצ"ל היו שתי בנות והביאה אותם עמה, האחת בשמה גליקל מתה בילדותה, והשניה מרת ראדיש זצ"ל, השיאה זקניתי זצ"ל אח"כ להרב המפורסם מה"ו יוסף גינס זצ"ל בן הגאון רבי בונם גינס זצ"ל הנ"ל, וזקניתי זצ"ל הכניס לה לנדוניה סך י"ב מאות זהובים מכון גג סך שהביאה לו אמה זצ"ל.

הגר"ש סופר זצ"ל, חוט המשולש עמ' עד

מכתב לרבינו מאת תלמידו מהר"ם א"ש בו מברכו על נישואיו

להלן מכתב מאת תלמיד רבינו הגאון מהר"ם א"ש רבה של אוגוואר [אז רבה של באייה], אשר כתב לרבינו, ובו הוא מברכו על נישואיו השניים:

בעזה"י יום א' ב' דחנוכה תקע"ג לפ"ק באייה.

ה' ממרומים ישפות רב שלום וניחומים, ויבן כמו רמים, בית אבי החכמים, ה"ה אדמו"ר הרב המאור הגדול גאון ישראל ועדי, נזר ישראל ותפארתו, נ"י ע"ה פ"ה, המפורסם לשם ולתהלה בכל אפסי ארץ קש"ת מוה' משה נ"י לנצח נצחים אב"ד ור"מ רבתי דק"ק פ"ב יע"א,

רבינו נר ישראל, הן שמענו את אשר קרהו בקיץ העבר ודוה לבינו, ועתה כי שמענו כי שלח ד' עזרו מקודש, ענבי גפן בענבי גפן עלץ לבינו בקרבינו, אף גילת ורנן, ותפילתי לאלקים חיים יפרח צדיק כתמר וישגה כארז בלבנון, יחזו עיני ויראה זרע, יזרע זרע כמותו וירבה שלותו, ויבן כמו רמים ביתו, אמן כן יאמר ד'.

דברי עבדו ותלמידו הק' מאיר א"ש

ש"ת אמרי א"ש יורה דעה סי' עז

המשך השתלשלות זיווגו השני של רבינו

והנה מאחר שהציעו לפני זקניתי זצ"ל [כמו שסופר בגליון העבר] ענין נכבד זה, בת "אוהב דבוק מאח" [רעק"א] כאשר קראו זקניתי ח"ס ז"ל בתשובה (בח"ס יו"ד סי' קל"ט) משנת תק"ע, אשר מוכח מתוכה כי עוד לפניו היה קרבות גדולה בין הני תרי אריותא. הניח מלדבר עוד מאומה מכל השידוכים וכל חפצם לא ישווה נגד זה. [א"ה, ובין ההצעות היתה בת יחידה של אחד מהגבירים ויקירי הקהלה בפרעשבורג, ר' מאיר לייטערסדארף שמו, שרצונו וחפצו היה לדבק עצמו במרן הח"ס, ואף הבטיח לפזר נידוניה של מאה אלפים זהובים מזומנים, עכ"ז פנה עורף והתחיל להתעסק בהצעה זו האחרונה].

ובנתיים חקר בעצמו אצל זקניתי הגאון רע"ק זצ"ל אבי המדוברת, ובצדק שפט מי הוא זה אשר יוכל להגיד לו יותר ממהותה אם לא אביה הקדוש ומי הוא בר סמכא יותר ממנו. ובתשובתו הפליג [רעק"א] מאוד בשבח בתו, אבל סיים מכתבו, **שדבר א' עומד לנגד הדבר והוא כי בוודאי רוצה לישא בת תלמיד חכם ולמדרגה זו עוד לא הגיע בעו"ה. והגאון זקניתי ח"ס זצ"ל השיב בענות צדקו, מאד נאמנו כל דבריו הקדושים, וגם מה שנוגע לבת ת"ח, האחריות יקח עליו ועל צווארו, אבל ענין אחר הוא אשר חושש עליו כי בלי ספק אין רצונו ליתן בתו לעם הארץ, כי אחז"ל (פסחים מ"ט) הנותן בתו לע"ה כאלו וכו'.** [ויש מספרים שכאשר חזר הרה"ק מסאטמאר זצ"ל על עובדא זו, התבטא והמליץ 'צווישן אזעלכע צוויי עמי הארצים' וויל איך זיין שדכן - בין שני 'עמי הארץ' כאלה, ברצוני להיות השדכן...].

ולא ארכו הימים ומחשבתם יצא מכח אל הפועל ונתקשרו בשידוכין. ודבר פלא הוא בעת שנשא זקניתי זצ"ל אשתו ראשונה נולדה אשתו השניה, ובעת שמתה אשתו ראשונה מת בעל אשתו השניה.

אבל עוד בה דבר אשר עמד לשטן שיבוא השידוך לידי גמר, כי נמצאו מתקנאים אשר היה כקוץ מכאיב בעיניהם לראות ששני גדולי הדור, אשר ברוב גאונים הזריחו פני תבל ושמשם יצא על הארץ, יתחתנו יחד ויהיו לאחדים ויתקשרו בקשר אמיץ וחזק, ע"כ הוציאו דיבה בקלא דלא פסיק, ומסוה היראה על פניהם כי לשם שמם כוונתם - כי המדוברת היא מנוולת מאוד במראה פניה ושחורה היא ולא נאווה ושאר חסרונות בגוף ובנפש, ועשו במחשך מעשיהם עד שפעלו עולה להניא לבב ראשי העדה לבוא אל זקניתי הקדוש זצ"ל וכה דיברו: שמענו קול ענות נפש על המדוברת הרבנית וכזה ראה ולא יקדש, והגם שידענו כי אין דרכו של בועז לשאול בעשים ואין מקפיד רבינו על מעלות גופניות, אבל אנן בדידן - כבר אחז"ל (ב"ב קס"ה ע"א) הרוצה לקדש אשה יצרף עם הארץ בהדיה - לא נתרצים על דבר כזה.

והגם שזקניתי זצ"ל דחה דבריהם באמת הבנין ששקר הוציאו, וכבר היה לו ידיעה

עניינה דיבורא

שיבוי איר עחיי רבינו בחיפה זו

כידוע ידידות אמיצה שררה בין הגה"ק רבי מרדכי בנעט זי"ע לרבינו החתם סופר, עד שהעיד בנו של המהר"ם (הגאון רבי נפתלי בספרו אמרי שפר בהקדמת הספר) "וכמעט אחים היו בעודם בחיים חיותם", וזאת למרות שהמהר"ם היה גדול בשנים מרבינו החת"ס [וכפי הידוע שבראשית דרכו שימש 'חתם סופר' כרבה של העיר דרעזניץ, ורבו של המחוז באותו זמן היה המהר"ם בנעט זצ"ל אב"ד ניקלשבורג, שהיה המרכז של קהילת החרדים בגלילות מעהרין, ובימים ההם חייבה המלכות לכל מי שרצה לשמש ברבנות להיבחן אצל רב המחוז כדי לקבל 'היתר הוראה', והלך החת"ס להיבחן אצל הגר"ם בנעט (מעשה בחינה זו ראה בהקדמה לדורות חת"ס, 'קריית סופרים' עמוד טז ד"ה ועתה)].

ביום כ"ז מנחם אב שנת תקצ"ג, כתב רבינו מכתב הסכמה מיוחד לספר "הר המור" שיצא לאור מתשובות של המהר"ם. מדברי רבינו ניכר עומק הערכתו לספרו של המהר"ם, וכדבריו שם: איקלע לאתרין וכו', וספר תורה בידו, ספרא דגאון עולם הלא הוא שו"ת מהרב הגדול מעוז ומגדול רבן של כל בני הגולה כבוד מה"ו מרדכי בנעט זצ"ל, שהיה אב"ד במדינת מעהרין, אשר הארץ האירה מכבוד תורתו בחיים חיותו, וכו', ואנו מייחלים ומצפים מתי יבוא לידי ואקחנו במחיר הראוי..."

על קשרי הידידות והערצה בין שני ענקי הדורות, המהר"ם בנעט ורבינו החת"ס, ניתן להרחיב יריעה שלימה, ונסיים רק במילים קצרות מתוך הספידו של מרן זי"ע על המהר"ם (נדפס בדורות חת"ס דף שפ"ד ע"ב) שם כינהו 'בן יחיד לשכינתא קדישא'...

לקראת יומא דהילולא רבא של רבינו החתם סופר, יוצאים במפעל "היכל החתם סופר" במבצע ענק ומיוחד לכל ילדי ישראל היקרים להתאחד יחד בלימוד פרקי משניות וסיום שישה סדרי משנה עשרות פעמים עד ליום דהילולא הבעלים - ביום כ"ה תשרי תשפ"ו

כלל המשתתפים במבצע הגדול יכנסו להגרלה מיוחדת במינה בה יוגרלו

50 כרטיסי ספר בשווי 100 ש"ח

50 כרטיסי ספר בשווי 70 ש"ח

מבצע מיוחד לילדי החתנים

מבצע לימוד משניות

• לזכר נשמת רבינו החתם סופר זיע"א •

כל חמישה פרקי משניות יזכו את הלומד בכרטיס הגרלה אחת

זכרו לומר לפני הלימוד:

לוטבת נשמת מאור הגולה רבינו משה בן רבי שמואל זיע"א מורינו רבי יוסף יוספא בן רבינו משה זצ"ל • הילול היקף יהודה ל"ב בן רבינו משה זצ"ל הכלה מרת רייזל בת רבינו משה ע"ה • הכלה מרת אסתרל בת רבינו משה ע"ה

דרך ההשתתפות - כל חמישה פרקי משניות שלמדתם - תוכלו לעדכן **בנדרים פלוס** בקטגוריית **"היכל חתם סופר"** ושמכם יוכנסו להגרלה.

אי"ה בקרוב יפורסם **קו מלפני ייעודי** לרישום גם דרך הטלפון

✉ דרך האימייל: a0733258665@gmail.com

בעמדות נדרים פלוס "היכל החתם סופר"

📞 דרך הקו שלנו: 0733.454.678 אר"ב 1-605.615.70.10 | שלוחה 5

מבצע לימוד ש"ס מחשיך!

הצטרפו לרבבות הלומדים, והכנסו להגרלות יקרות ערך על עשרות אלפי שקלים, כרטיסי טיסה לפרשבורג, ועוד.

זוה אשר לא תאכלו מהם!

וציווה עליו להגיש שלוש כוסות חלב צונן, אחת גם עבורו.

ליבם של ראשי הקהל הלם בקרבם. הרי זהו 'חלב עכו"ם', האסור בשתייה על פי דין! מה יעשו? הישנו, ויעברו על איסור? או שמא יסבירו, ויעוררו את חמתו של הפריץ, ובכך יכשילו את שליחותם עוד בטרם החלה, ויביאו חלילה כליה על הקהילה כולה? מצד שני, וכי היתכן כי רבם, קודש הקדשים, שלחם להיכשל באיסור חמור? לא ולא, לא תהא כזאת! בנחישות של רגע, גמרו אומר בליבם כי לא יגעו בחלב הטמא, ויהי מה!

כשהוגשו הכוסות, פנו אל השר בעדינות ואמרו: "אנו מעריכים מאוד את המחווה, אך תורתנו אוסרת עלינו לשתות חלב שנחלב שלא בנוכחות יהודי".

לשמע הדברים, קם השר ממקומו ופניו קדו מזעם. "מה?!" שאל, "וכי אינכם בוטחים בי? את מאכלי אתם בזים? עתה מבין אני מדוע שונאים אתכם כולם!". הרי מהפדה שבחצרי חולבים את החלב, אין שם גמל ולא דבר-אחר לחלוב, רק פרות. מדוע תטילו דופי במה שאני מגיש לכם ברוחב ליבי?

ליבם של שני העסקנים צנן בקירבם, הם ראו בעיני רוחם איך המושל מגרש אותם עוד רגעים מביתו חורק אותם ככלי אין חפץ בו. והגזירה הנוראה מה תהא עליה?

אך הנה, בעוד המושל רותח מכעס וזועף בקולי קולות עליהם, על חוצפתם ועל כל היהודים כולם, נכנס לפתע הטבח הראשי אל החדר, בצעדים מהירים הוא ניגש אל השר ולחש על אזנו מספר מילים.

בבת אחת השתנו פניו של המושל מן הקצה אל הקצה. הזעם האדיר פתח את מקומו למבוכה גדולה. "סלחו לי, יהודים נכבדים", אמר בקול שקט. "הטבח הודיעני עתה, כי הפרה ממנה אנו חולבים, חלתה, ועל כן הביא מהשוק חלב של דבר-אחר. הבינותי עתה כי בצדק סירבתם".

כאשר נרגעו הרוחות, פנה אליהם השר בנועם ושאל: "ועתה, אמרו לי מה בפיכם".

השנים שבטחונם חזר עליהם, השיבו: "רב העיר הקדוש רבי משה סופר, שלח אותנו אליך לבקש כי תבטל את גזירת הגירוש אשר גזרת על קהילתנו היום".

השר נדהם ונרעש עד עמקי שמתו. "איך ייתכן?!", קרא בתדהמה, "איש בעולם לא ידע על כך! לא בני ביתי, לא יועציי, אף לא אחד! אם רבכם הוא איש אלוקים שכזה, הידוע את אשר עם לבבי, אשמע בקולו!". הוא מיהר לחדרו, נטל את כתב הגזירה וקרע לגזרים לעיניהם. "לכו ובשרו לרבכם", אמר, "הגזירה בטלה ומבוטלת!".

בשמחה שבו ראשי הקהל אל ביתו של החתם סופר ובשרו לו את הבשורה הטובה.

אז גילה להם הצדיק את סוד הדבר: "דעו לכם", אמר להם, "שגזירה זו באה לעולם מפני שהחלו אנשים בקהילתנו ללזלזל באיסור חלב עכו"ם. ואתם, במסירות הנפש שלכם, שלא פחדתם ולא חששתם ועמדתם בניסיון, בכוחכם ביטלתם את הגזירה בשמיים בארץ. כי רק בכוחו של מסירות נפש, ניתן לבטל כל גזירה ולפעול ישועות".

(מקור: הגר"ד ניוויר בספרו 'המוסר והנועם' ח"ב עמ' מ"ח. כפי שקיבל בעצמו מאדם נאמן תלמיד השבט סופר, ששמע מן מתלמיד הכתב סופר, ששמעו בעצמו מפי העסקנים שסיפרו כן בעת שהכת"ס יושב שבעה על פסית אביו רבינו החת"ס. גירסאות נוספות לסופר זה ראה בשו"ת רבי עקיבא יוסף שליונגר י"ד ח"ב סי' מ"ה ד"ה ואגב אספר, ובספר ספר פה שיחתו, להג"א הייפרין אב"ד ראדאמישלא זצ"ל, ח"ב אות צ"ב.)

הרבצת תורה והנהגה עם תלמידים (ו)

סדר שיעורי העיון והבקיאות

שיעור העיון נמסר שלוש פעמים בשבוע: יום ראשון, שני ושלישי. ביום רביעי וחמישי לא מסר שיעור עיון. ביום רביעי חזרו הבחורים על השיעור השבועי, וביום חמישי לפני הצהריים העביר אותם בכור הבחינה על לימודים (ליקוטי חבר בן חיים הקדמה לח"א, מנהיג חת"ס פ"ב אות כ"ג). ומשך השיעור היה כשעתיים (חוט המשולש עמ' קמ"ט). ורבינו הקפיד שיבואו התלמידים כולם לשיעור, והתירעם על איזה מהתלמידים שהשתמטו מהשיעור (לקחב"ח ח"ד דף ר"ל, וראה לשון רבינו בת"מ ריש פרשת דברים "שצריך לשמוע מפי הרב עצמו, אשר לבו כאש בוער להאבה ה' ולוקח נפשות בדברים היוצאים מלבו דוקא, וא"א לשמוע מאחר", וע"ע שם פרשת מטות פ"ל פסוק ב').

שיעורים נוספים במשך היום בהלכה

מלבד השיעורים הקבועים בגמרא וסוגיות הש"ס, היה רבינו לומד עם תלמידיו בבוקר אחר התפלה שולחן ערוך אורח חיים, ובערב שולחן ערוך יורה דעה (חוט המשולש עמ' קמ"ד, במהד"ח עמ' שט"ז. וע"י במנהיגים פ"ב אות י"ד ששיעורים אלו היו רק בימים א' ב' ג').

שיעור חומש עם רמב"ן

בנוסף היה רבינו מלמד בישיבה מידי יום רביעי וחמישי שיעור בחומש עם רש"י ורמב"ן (מנהיגים פ"ב אות כ'), ודברי הרמב"ן עה"ת היו חביבים בעיניו עד לאחת, ואמר כי הוא יסוד אמונה ושושן הדת (שולחן חת"ס ח"ו סי' ס"א), והקפיד ביותר לכל יחסירו התלמידים משיעור זה, אף אם כוונתם ללמוד בנתיים סוגיא בעיון (מור דרור), ואף ציוה כן בצוואתו לבניו אחריו ללמוד חומש עם פירוש הרמב"ן (ומהר"י גרינוולד כותב ב"שירת משה", ששמע מהגאון בעל ליקוטי חבר בן חיים "מעולם אל הלך מלימוד זה שלמד רבינו עם תלמידיו שלא זלגו עיניו דמעות מקדושת קול לימודו גם בלמדו פרשת תרומה או תוריי". ותלמידו ב"מור דרור" כתב שבשיעור חומש רש"י ורמב"ן, תיאר רבינו לעיתים קרובות אירועים מההיסטוריה היהודית, כגון גירוש ספרד וגלויות אחרות, והחשיב זאת כדבר נחוץ להיות בקיא בו).

שיעור חומש עם פירש"י

בלילי שבת היה רבינו מוסר שיעור בחומש עם פירש"י, וכמו שהעיד גיסו של רבינו הגה"ק רבי שלמה אייגר במכתב לבנו (מובא בחוט המשולש): "גיסי הגאון הצדיק אב"ד דפרעשבורג בעל חתם סופר, לומד בכל לילי שבת הסדרה עם פירוש רש"י עם כל הישיבה, אשר הם יותר ממאתים איש, וגם לומדים מופלגים בני עירו באים לשמוע, ומפלגים מגודל תועלת המגיע להם מזה". ובספר מור דרור (תלמיד רבינו הגר"ה יעבץ הלוי) כתב כי פ"א בעת השיעור "בתוך גלגול הדברים, הוריד כנחל דמעה לפני תלמידיו, ואמר בזה הלשון 'אני הנני כבר גוי זקן ולא אוכל עוד ללמוד, אבל אתם בני עוד יש לכם תקוה ללמוד תורתנו הקדושה', ומי יאמץ לבו בגבורים בשמעו כזאת ממעין הנובע מקור מים חיים, ועפעפיו לא יזלו מים? ובאותו רגע שחקנו ואחר בכינו בכפלים..."

קדיש אחר השיעור

אחר אמירת השיעור אמר קדיש דרבנן, ובלי ספק שקודם קדיש אמר איזה פסוקים (חתם סופר שער ברכות השחר פט"ו), והוא עצמו היה אומר הקדיש (ראו לקחב"ח הקדמה לח"א. שרק אחר שיעור חובת הלבבות אמרו האבלים קדיש, אבל אחר שאר השיעורים אמר רבינו עצמו הקדיש), ובקדיש זה לא אמר רבינו תיבת "וברמינו" (ספר דרכי משה החדש עמ' ל"ח, וע"ע שו"ת התעוררות תשובה או"ח סי' ל').

אמירת סימנים בגמרא

היה מקפיד לומר גם את ה"סימנים" שבגמרא, כגון יע"ל קג"ם וכדומה (שירת משה. ועיני של"ה הק', תורה שבעל פה אות סמ"ך, "ראיתי הרבה בני אדם כשיש סימן בגמרא אין לומדין הסימן ואין קורין אותו, וחלילה לעשות כן, ואני חושב כי סודות גדולים מרומזים בסימנים, נוסף על הפשט מה שמורה הסימן").

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר
מכון הוצאה לאור - קורני - גיליון שבועי
הצטרפות לקבלת הגיליון באימייל: chasamsofer3@gmail.com

לציון קדשו של מרן החתם סופר זי"ע בפרשבורג

הקויתלך יונחו על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע

